

Dato: 10. februar 2021
Kontor: Nordatlantkontoret
Sagsbeh: Julie Christine Gade
Mikkelsen
Sagsnr.: 2017-490-0004
Dok.: 1466569

RESUMÉ

Udkast til kongelige anordninger om ikrafttræden for Grønland af arvelov, ægtefælleskiftelov, dødsboskiftelov og lov om ændring af retsplejeloven, konkursloven, tinglysningsloven, lov om ægteskabets retsvirkninger samt forskellige andre love (Ændringer som følge af lov om skifte af dødsboer)

Anordningsudkastene er udarbejdet som led i regeringens og Grønlands Selvstyres arbejde med at udvikle danske ansvarsområder i Grønland og har til formål at modernisere og styrke arve- og skiftesagsbehandlingen i Grønland.

Ved lov nr. 154 af 27. maj 1964 blev lov nr. 215 af 31. maj 1963 (arveloven) sat i kraft for Grønland med ændringer. Arvelov for Grønland er siden blevet ændret ved kongelig anordning nr. 56 af 15. februar 1971, lov nr. 259 af 22. maj 1974, lov nr. 292 af 24. april 1996 og lov nr. 483 af 21. maj 2014.

Ved lov nr. 515 af 6. juni 2007 blev arveloven for Danmark nyaffattet. Efterfølgende er den danske arvelov ændret flere gange, hvilket senest er sket ved lov nr. 628 af 8. juni 2016. Den gældende arvelov og de senere ændringer hertil er imidlertid endnu ikke sat i kraft for Grønland.

Endvidere er lov nr. 594 af 14. juni 2011 om ægtefælleskifte m.v. ikke sat i kraft for Grønland, hvilket ligeledes er tilfældet for lov nr. 383 af 22. maj 1996 om skifte af dødsboer (dødsboskifteloven) som efterfølgende ændret flere gange senest ved lov nr. 550 af 30. maj 2017.

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Ved anordning nr. 983 af 16. december 1997 er lovbekendtgørelse nr. 118 af 4. februar 1997 (konkursloven) sat i kraft for Grønland med ændringer. Efterfølgende er konkursloven ændret flere gange, bl.a. ved lov nr. 402 af 26. juni 1998 som sat i kraft for Grønland ved anordning nr. 482 af 18. juni 1999. De øvrige ændringer er ikke sat i kraft for Grønland.

Naalakkersuisut har på den baggrund anmodet Justitsministeriet om ved anordning at nyaffatte arvelov for Grønland samt ved anordning at sætte ægtefælleskifteloven og dødsboskifteloven samt visse ændringer af konkursloven i kraft for Grønland.

Justitsministeriet har udarbejdet udkast til anordninger om ikrafttræden af lov nr. 515 af 6. juni 2007 (arveloven) og senere lovændringer, lov nr. 594 af 14. juni 2011 (ægtefælleskifteloven), lov nr. 383 af 22. maj 1996 (dødsboskifteloven) og visse senere lovændringer samt lov nr. 482 af 18. juni 1999 (Ændringer som følge af lov om skifte af dødsboer) for så vidt angår de ændringer, der vedrører konkursloven.

Det bemærkes, at anordningsudkastene er udarbejdet på baggrund af drøftelser i en arbejdsgruppe med deltagelse af Justitsministeriet, Domstolsstyrelsen, Grønlands Landsret og Retten i Grønland.

1. Udkast til anordning om ikrafttræden af lov nr. 515 af 6. juni 2007 (arvelov) samt senere lovændringer

Der lægges i anordningsudkastet op til at sætte loven og de senere lovændringer i kraft for Grønland med de ændringer, som de grønlandske forhold tilsiger.

De senere lovændringer til lov nr. 515 af 6. juni 2007 fremgår af lov nr. 168 af 12. marts 2008 om ændring af retsplejeloven, lov om retsafgifter og arveloven (Retsmægling m.v.), lov nr. 221 af 21. marts 2011 om ændring af dødsboskifteloven og forskellige andre love (Revision af dødsboskifteloven m.v.), lov nr. 652 af 12. juni 2013 om ændring af børneloven, lov om adoption, retsplejeloven og forskellige andre love (Medmoderskab m.v.) og lov nr. 628 af 8. juni 2016 om ændring af lov om Udbetaling Danmark og forskellige andre love (Overførsel af opgaver fra Statens Administration Finansservicecenter m.fl. til Udbetaling Danmark m.v.).

Anordningsudkastet indebærer en forhøjelse af den arveret for den længstlevende ægtefælle, der følger umiddelbart af loven og således ikke

forudsætter oprettelse af testamente (den legale arveret), fra 1/3 til 1/2 af arveladerens ejendele, når arveladeren samtidig efterlader sig børn (livsarvinger).

Endvidere lægges der op til, at den længstlevende ægtefælles adgang til at få henstand med udbetaling af arv til førstafdødes børn udvides til også at omfatte myndige livsarvinger.

Herudover får arvelader større frihed til at disponere over sin formue ved testamente. Den andel af livsarvingernes arveret, som ikke kan fratages dem ved testamente (den såkaldte tvangsarv), foreslås således nedsat fra 1/2 til 1/4 af den legale arv. Også ægtefællens tvangsarv foreslås fremover at udgøre 1/4 af den legale arv.

Der indføres desuden en adgang for arvelader til at begrænse en livsarvings tvangsarv til 1 mio. kr., og arveladeren får mulighed for at bestemme, at en livsarving skal have sin tvangsarv udbetalt kontant. Dette indebærer, at det bl.a. bliver lettere at ligestille sammenbragte børn i arveretlig henseende, og at gennemførelsen af generationsskifter af erhvervsvirksomheder lettes.

Der lægges i § 63, stk. 1, op til, at et testamente fremadrettet også kan oprettes skriftligt og underskrives eller vedkendes af en notar. Det bemærkes i den forbindelse, at det fremgår af § 9, stk. 1, i retsplejelov for Grønland, at retssekretærer ved kredsretterne og Retten i Grønland kan bemyndiges til bl.a. at udføre notarielforretninger. § 13 i den gældende grønlandske arvelov, hvoraf det fremgår, at et testamente kan oprettes skriftligt og underskrives eller vedkendes for en kredsdommer, for en af landsdommeren godkendt kommunefoged eller for to vidner, foreslås i øvrigt videreført i anordningsudkastets § 63 a.

I øvrigt foretages en række andre justeringer og tilpasninger af arvereglerne. Således foreslås det bl.a., at ugifte samlevende på en særlig nem måde skal kunne oprette testamente om gensidig arveret (et udvidet samlevertestamente).

Særligt bemærkes, at kompetencen til at behandle sager om udlevering til uskiftet bo af insolvente boer efter § 19, stk. 2, og sager om omstødelse af gaver eller arveforskud mv. efter § 32, stk. 1, jf. § 31 og § 84, stk. 1, jf. § 83, foreslås at tilkomme Retten i Grønland i 1. instans.

De i anordningsudkastet nævnte beløbsgrænser er endvidere de samme som i den tilsvarende danske arvelov, ligesom der lægges op til, at beløbsgrænserne reguleres efter dansk pristalsregulering.

Opmærksomheden henledes i øvrigt på, at lov nr. 550 af 30. maj 2017 om ægtefællers økonomiske forhold endnu ikke er sat i kraft for Grønland, hvorfor begrebet ”delingsformue” ikke anvendes men derimod ”fælleseje” jf. den nu ophævede lov nr. 56 af 18. marts 1925 om ægteskabets retsvirkninger som sat i kraft for Grønland ved lov nr. 150 af 31. marts 1993.

Såfremt anordningsudkastet vedtages, vil Justitsministeriet udstede bekendtgørelser om anbringelse og bestyrelse af myndiges båndlagte arv og om notarielforretninger jf. anordningsudkastets § 54, stk. 3 og § 63, stk. 3, tilsvarende hhv. den danske bekendtgørelse nr. 1443 af 13. december 2013 og nr. 1555 af 18. december 2007, med planlagt ikrafttræden samtidig med anordningen.

2. Udkast til anordning om ikrafttræden af lov nr. 594 af 14. juni 2011 (ægtefælleskiftelov)

Der lægges i anordningsudkastet op til at sætte ægtefælleskifteloven i kraft for Grønland med de ændringer, som de grønlandske forhold tilsiger.

Anordningsudkastet indebærer bl.a., at Retten i Grønland skal behandle sager om offentligt ægtefælleskifte, og anordningsudkastet lægger dermed op til at fravige det gældende udgangspunkt i § 44 i den nu ophævede lov nr. 56 af 18. marts 1925 om ægteskabets retsvirkninger som sat i kraft for Grønland ved lov nr. 150 af 31. marts 1993 om kompetencefordelingen mellem kredsretterne og Retten i Grønland i sådanne sager. Retten i Grønland skal i den forbindelse varetage den indledende vejledning og undersøge, om der er mulighed for forlig mellem ægtefællerne. Hvis ægtefællerne har behov for mere bistand, skal Retten i Grønland dels udpege en bobehandler, dels afgøre de tvister, der måtte opstå under bobehandlerens arbejde med delingen. Retten i Grønland skal endvidere føre tilsyn med bobehandleren. Selve bobehandlingen – herunder indsamling af oplysninger, opstilling af aktiver og passiver, udlæg af aktiver osv. – skal forestås af bobehandleren (en erfaren familieretsadvokat). Bobehandleren skal autoriseres af Justitsministeriet.

Der vil være mulighed for at begrænse en anmodning om offentlig bistand til skifte til kun at vedrøre visse af fællesboets aktiver og passiver. Endvidere

lægges der op til, at ægtefæller, som begge har en negativ bodel, vil få mulighed for offentligt skifte på samme måde som andre, ligesom ægtefæller, der skifter privat, vil kunne indbringe en enkeltvist for Retten i Grønland samt få sagkyndig vurdering af aktiver mv. Ugifte samlevende og ægtefæller med særeje, der har sammenblandet deres økonomi, vil få samme muligheder som ægtefæller med fælleseje til at få bistand af Retten i Grønland og af en bobehandler. Det samme gælder interessentskabsboer og andre boer.

Anordningsudkastet indebærer herudover, at ægtefællerne skal indsende oplysninger før det første møde i Retten i Grønland, og der skal kunne udmeldes vurderingsmænd og anvendes tvangsmidler over for ægtefæller, der ikke medvirker til bodelingen. Endvidere rykkes tidspunktet for formuefællesskabets ophør frem fra ægteskabssagens afslutning (separations- eller skilsmissebevilling eller dom) jf. retsvirkningslovens § 46, stk. 2, til sagens start (Rigsombudsmanden eller kredsretternes modtagelse af en anmodning om separation eller skilsmisse). Hermed kan skiftet indledes og afsluttes tidligere, og risikoen for misbrug af rådigheden over bodelen mindskes. Der lægges endvidere op til, at der kan ske en omlægning af boafgifterne, således at Retten i Grønland kan pålægge en ægtefælle, der på uforsvarlig måde har givet anledning til en større del af udgifterne, en større del af omkostningerne.

Herudover bemærkes særligt, at der § 25, stk. 3, lægges op til, at bestemmelsen begrænses til alene at regulere tvangssalg af behæftede aktiver, eftersom der i Grønland ikke er fastsat regler om offentlige auktioner i øvrigt.

For så vidt angår de i anordningsudkastet fastsatte frister bemærkes, at fristen for fremsættelse af indsigelse mod bobehandlerens udkast til boopgørelse eller indstilling vedrørende salær eller fordeling af boomkostningerne efter hhv. § 29, stk. 2, og § 30, stk. 2, i forhold til ægtefælleskifteloven forlænges fra 4 uger til 6 uger. Det samme gælder efter § 32, stk. 1, for så vidt angår fristen for sagsanlæg i tilfælde, hvor der er fremsat indsigelse mod boopgørelsen, men denne ikke har ført til en rettelse efter § 31, stk. 2.

Opmærksomheden henledes i øvrigt på, at der ikke i Grønland forefindes hjemmel til at tinglyse rådighedsfratagelse, hvorfor der lægges op til, at anordningsudkastets § 54, stk. 4, i stedet henviser til, at afgørelser om rådighedsfratagelse registreres af retten efter reglerne i regulativ for

Grønland af 20. juni 1968 om registrering af andre rettigheder over fast ejendom og løsøre end pant.

Endelig bemærkes, at bestemmelserne i §§ 70 og 71 om digital kommunikation ikke foreslås sat i kraft for Grønland.

3. Udkast til anordning om ikrafttræden af lov nr. 383 af 22. maj 1996 (dødsboskiftelov) samt visse senere lovændringer

Der lægges i anordningsudkastet op til at sætte dødsboskifteloven og visse senere lovændringer i kraft for Grønland med de ændringer, som de grønlandske forhold tilsiger.

Det bemærkes, at de ændringer til dødsboskifteloven, som fremgår af lov nr. 447 af 9. juni 2004 (§§ 115 a og b om digital kommunikation), lov nr. 538 af 8. juni 2006 (§ 89, stk. 3, om at retsplejelovens § 226, om henvisning af sager til landsretten, finder tilsvarende anvendelse) og lov nr. 550 af 30. maj 2017 (om bl.a. ændring af en række begreber i visse bestemmelser som følge af ikraftsættelsen af lov nr. 550 af 30. maj 2017 om ægtefællers økonomiske forhold), ikke foreslås sat i kraft for Grønland.

De senere lovændringer til lov nr. 383 af 22. maj 1996, som indeholder anordningshjemmel, og som foreslås sat i kraft for Grønland, fremgår af lov nr. 215 af 31. marts 2004 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Offentlighed i retsplejen), lov nr. 554 af 24. juni 2005 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Sagsomkostninger, retshjælp og fri proces), lov nr. 523 af 6. juni 2007 om ændring af forskellige lovbestemmelser om forældelse af fordringer m.v. (Ændringer som følge af en ny lov om forældelse af fordringer, ophævelse af købelovens reklamationsfrister ved visse køb m.v.), lov nr. 516 af 6. juni 2007 om ændring af forsikringsaftaleloven og forskellige andre love (Begunstigelser i forsikringsordninger og ændringer som følge af arveloven m.v.), lov nr. 221 af 21. marts 2011 om ændring af dødsboskifteloven og forskellige andre love (revision af dødsboskifteloven m.v.), lov nr. 594 af 14. juni 2011 om ægtefælleskifte m.v. og lov nr. 737 af 25. juni 2014 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Revision af reglerne om behandling af civile sager og syn og skøn, forhøjelse af beløbsgrænse for anke, indførelse af deltidsordning for dommere m.v., medieannoncering af tvangsauktioner, tvangsfuldbyrdelse af digitale lånedokumenter, skriftlig behandling af anke i straffesager med samstemmende påstande m.v.).

Anordningsudkastet indebærer en forenkling og modernisering af dødsbobehandlingen og finder anvendelse på skifte af dødsboer og for skifte af en længstlevende ægtefælles del af fællesboet, herunder skifte af uskiftet bo, mens den længstlevende ægtefælle er i live.

Der lægges op til, at dødsboer som udgangspunkt behandles i den retskreds, hvor afdøde havde hjemting, og at skifte af uskiftet bo, mens en længstlevende ægtefælle er i live, som udgangspunkt behandles ved den længstlevendes hjemting. Der lægges dog op til, at kredsretten i den retskreds, hvor boet skal behandles, kan henvise boet til behandling i en anden retskreds, såfremt det findes væsentligt mere hensigtsmæssigt, at behandlingen foregår der. Havde afdøde ikke hjemting i Grønland, kan boet eller en del af dette behandles ved Retten i Grønland, hvis afdøde havde dansk indfødsret og særlig tilknytning til Grønland og efterlader sig aktiver, der ikke inddrages under en bobehandling i udlandet, eller afdøde efterlader sig aktiver i Grønland, der ikke inddrages under en bobehandling i udlandet.

Der lægges endvidere bl.a. op til at indføre en bobestyrerordning, som bl.a. indebærer, at en begrænset kreds af advokater beskikkes til at forestå behandlingen af de dødsboer, der skal behandles ved bobestyrer. Justitsministeren skal efter ordningen autorisere et passende antal advokater som bobestyrere.

Kompetencen til at udlevere et bo til behandling ved bobestyrer tilkommer efter anordningsudkastet Retten i Grønland og kan bl.a. ske, såfremt en arving anmoder derom, boet må antages at være insolvent eller alle arvinger enten er repræsenteret ved værge eller skifteværge eller er under konkurs eller er ude af stand til at opfylde deres forpligtelser, efterhånden som de forfalder. Efter ordningen kan Retten i Grønland endvidere midlertidigt udpege en bobestyrer til at varetage boets anliggender eller udføre nærmere angivne opgaver. Endelig kan Retten i Grønland i visse tilfælde (evt. midlertidigt) udpege en bobestyrer, der ikke er autoriseret.

Der sondres i anordningsudkastet mellem legatarer og arvinger. Som legatar anses den, der skal arve en bestemt angivet pengesum eller bestemt angivne formuegenstande. Arveladeren kan dog ved testamente bestemme, om den, der alene skal modtage friarv, skal have stilling som arving eller legatar. Hvor særlige grunde taler derfor, kan retten bestemme, at en legatar skal have stilling som arving. Retten kan endvidere bestemme, at en arving skal have stilling som legatar, såfremt den pågældende samtykker deri eller alene skal arve en ubetydelig del af boet.

Anordningsudkastet indeholder desuden bl.a. bestemmelser om beskikkelse af skifteværge for en arving i visse tilfælde, bl.a. hvis det ikke vides, om arvingen er i live, arvingens opholdssted er ukendt, arvingen er et ufødt barn, arvingen på anden måde er ude af stand til at varetage sine interesser under boets behandling eller arvingen er en fond, en forening eller et selskab under stiftelse mv.

Et bo kan efter anordningsudkastet udleveres til længstlevende ægtefælle, til uskiftet bo efter reglerne i kapitel 4 i arveloven, til boudlæg, til privat skifte, forenklet privat skifte eller til behandling ved bobestyrer.

Herudover bemærkes, at der i § 58 om salg ved auktion henvises til reglerne i retsplejelovens kapitel 48, som i modsætning til de tilsvarende bestemmelser i den danske retsplejelov alene angår tvangssalg, eftersom der i Grønland ikke er fastsat regler om offentlige auktioner i øvrigt.

For så vidt angår de i anordningsudkastet fastsatte frister lægges der i vidt omfang op til at forlænge disse i forhold til de tilsvarende frister i dødsboskifteloven. Fristen for at anlægge sag ved Retten i Grønland i tilfælde, hvor arvingen eller legartaren bestrider bobestyrerens indstilling efter § 56, stk. 3, om hvorvidt og i hvilket omfang et krav eller en fordring, mod hvilken der er gjort indsigelse, skal anerkendes, foreslås således fastsat til 8 uger, jf. § 56, stk. 4, i stedet for 4 uger. For så vidt angår fremlæggelse af boopgørelsen til godkendelse på et afsluttende bomøde efter § 68, stk. 1, lægges der desuden op til, at fristen herfor fastsættes til 3 måneder efter skæringsdagen i stedet for 2 måneder. Endvidere lægges der op til at forlænge hhv. fristen for klagen over boopgørelsen, herunder beregningen af bobestyrerens salær mv. efter § 68, stk. 2, og for fremsendelse af den endelige boopgørelse efter § 68, stk. 3, med to uger i forhold til de tilsvarende regler i dødsboskifteloven. Endelig lægges der op til, at proklamafristen efter § 81, stk. 3, forhøjes fra 8 til 12 uger, hvilket også gælder for fristen for anmeldte kreditorer til hhv. at anmelde eventuelt uanmeldte krav på fortrinsstilling efter § 82, stk. 2, og foretage endelig anmeldelse af foreløbigt anmeldte krav efter § 82, stk. 3.

Eftersom lov om ægtefællers økonomiske forhold ikke er sat i kraft for Grønland, anvendes begrebet ”delingsformue” ikke men derimod ”fælleseje”, jf. den nu ophævede lov nr. 56 af 18. marts 1925 om ægteskabets retsvirkninger som sat i kraft for Grønland ved lov nr. 150 af 31. marts 1993.

Opmærksomheden henledes i øvrigt på, at der ikke i Grønland forefindes hjemmel til at tinglyse rådighedsfratagelse, hvorfor der lægges op til, at anordningsudkastets § 75, stk. 2, i stedet henviser til, at afgørelser om rådighedsfratagelse registreres af retten efter reglerne i regulativ for Grønland af 20. juni 1968 om registrering af andre rettigheder over fast ejendom og løsøre end pant.

Lov nr. 293 af 24. april 1996 om visse civile retlige forhold m.v. ved pensionsopsparing i pengeinstitutter og lov nr. 550 af 30. maj 2017 om ægtefællers økonomiske forhold er ikke sat i kraft for Grønland, hvorfor henvisningerne til bestemmelser i disse love er udeladt i hhv. anordningsudkastets § 70, stk. 5, og § 77. Det samme gør sig gældende for så vidt angår henvisningen i § 79, stk. 3, nr. 4, til reglerne i lov nr. 426 af 14. juni 1995 om afgift i dødsboer og gaver og § 80. Herudover lægges der op til, at bl.a. bestemmelserne i § 60 om særlige regler for indbetaling af auktionssum og § 89, stk. 4, om henvisning af sager til en særlig domstol ikke sættes i kraft for Grønland.

4. Udkast til anordning om ikrafttræden af visse bestemmelser i lov nr. 482 af 18. juni 1999 (Ændringer som følge af lov om skifte af dødsboer)

Anordningsudkastet indeholder de bestemmelser om ændring af konkursloven, der fremgår af lov nr. 385 af 22. maj 1996, og har til formål at skabe overensstemmelse med reglerne i dødsboskifteloven.

Efter dødsboskiftelovens § 70, stk. 1, 2. pkt., skal der i stedet for tidspunktet for konkursdekretets afsigelse regnes med tidspunktet for skifterettens afgørelse om insolvensbehandling efter § 69, stk. 1. Set i sammenhæng med reglerne i konkurslovens § 1 om fristdag og konkurslovens fordeling af retsvirkninger mellem fristdag og dagen for konkursdekretets afsigelse, lægges der op til, at det fastslås i konkursloven, at fristdagen er dagen for dødsfaldet. Herudover indebærer anordningsudkastet en ændring af konkurslovens § 3, stk. 3, idet et dødsbo efter dødsboskifteloven ikke kan erklæres konkurs. På den baggrund foreslås konkurslovens § 19 tillige ophævet. Herudover lægges der op til en nyaffatning af konkurslovens § 35, eftersom dødsboskifteloven åbner mulighed for, at et konkursbo i almindelighed risikofrit kan deltage som arving i et privat skifte. Endelig indebærer anordningsudkastet, at konkurslovens § 92 ophæves, idet bestemmelsen alene omhandler dødsboer. En bestemmelse med et indhold svarende til konkurslovens § 92 fremgår således af dødsboskifteloven.